

Doen & Laten

- Het natuurgevoel van André Kuipers
- Beschermen om te mogen verjagen
- Tweede Kamer ontvangt Natura 2000-doelen

Natuurwetgeving in de praktijk

Foto: Bart Siebelink

nr 4 oktober 2006

"Vanuit de ruimte is de aarde zo kwetsbaar"

“In de natuur ben ik graag alleen. Een beetje lopen, denken, alles uit je hoofd laten stromen, tot rust komen. Ik kom helaas niet vaak genoeg in de natuur, maar als het even kan, rijd ik er toch wel voor om. De mooiste natuur in Nederland vind ik wel de Wadden. Ik vlieg daar wel eens overheen, en dan zie ik hele zandvlaktes waar geen mens is. We zijn dan misschien wel een vol landje, maar er zijn gelukkig nog hele stukken waar niemand komt. Dat moeten we overigens zo houden. Er is misschien niet zo veel natuur meer in Nederland, maar dat maakt het niet minder de moeite waard! Wat er nog is, moeten we met rust laten, en liefst creëren we er zelfs nog meer bij. Dan maar een snelweg minder, dan maar een paar minuten later ergens aankomen.

Ik ben me pas echt gaan realiseren hoe kwetsbaar onze natuur is, toen ik in de ruimte was en om de aarde draaide. Dan zie je hoe klein de aarde eigenlijk is, en hoe dun dat laagje lucht eromheen. Ik was diep geschokt toen ik zag hoe vruchtbare aarde op grote schaal de zee in spoelt, hoe hele stukken oerwoud in brand staan. De mensheid is een plaag, we visen de zeeën leeg, kappen de bossen, vernietigen de koraalriffen en juist vanuit de ruimte is dat heel goed te zien. Toen besepte ik dat de natuur, het leven op aarde, maar heel beperkt is, en nam ik me voor mensen op de grond te laten weten dat we er wel wat voorzichtiger mee mogen zijn.”

André Kuipers, astronaut bij de Europese ruimtevaartorganisatie ESA en ambassadeur van het Wereld Natuur Fonds. Foto: Maurits Giesen

In deze uitgave van *Doen&Laten*

3	Korte berichten	10	De wet in het veld
4	Nam mag gas winnen onder beschermde Waddenzee	11	Afstemming Kaderrichtlijn Water en Natura 2000
6	Ondernemen naast een Nationaal Park	11	Bermen maaien, wat kan er, wat mag er?
8	Beschermen om te mogen verjagen	12	Nieuw op de website

Tweede Kamer ontvangt Natura 2000-doelen

Op 16 juni jl. heeft de minister van LNV via een brief aan de Tweede Kamer het Natura 2000-doelendocument aangeboden. In dit document zijn de landelijke instandhoudingsdoelstellingen aangegeven voor de habitattypen en soorten waarvoor Nederland een Europese verantwoordelijkheid heeft vanuit de Vogel- en de Habitatrichtlijn. Het Natura 2000-doelendocument vormt de basis voor de aanwijzingsbesluiten voor de 162 Natura 2000-gebieden (voorheen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). Dit jaar wordt gestart met de openbare aanwijzingsprocedure voor het merendeel van de gebieden.

Voor het opstellen van het doelendocument waren er vier belangrijke hoofdlijnen. Ten eerste moeten de doelen maximaal aansluiten bij ander nationaal beleid, zoals de Ecologische Hoofdstructuur. Verder moet de uitvoering haalbaar en betaalbaar zijn. Ook moet uitvoering in principe mogelijk zijn met de huidige beheer-

budgetten. Tenslotte is een belangrijk uitgangspunt dat in beginsel de bestaande kwaliteit en omvang van de soortenpopulaties en habitattypen worden gehandhaafd en dat waar nodig een verbeteropgave wordt geformuleerd om ze in een gunstige staat van instandhouding te brengen.

De 162 Natura 2000-gebieden worden in verschillende tranches aangewezen. Van de eerste ruim honderd gebieden verschijnen de ontwerp-aanwijzingsbesluiten in het najaar. In een aanwijzingsbesluit staan de begrenzing van het gebied en de instandhoudingsdoelstellingen voor die habitats en soorten die het gebied zo bijzonder maken. Op de ontwerp-aanwijzingen is inspraak mogelijk.

Voor Natura 2000-gebieden die al aangewezen zijn, zoals Vogelrichtlijngebieden, geldt dat alleen nieuwe elementen ter inspraak liggen. Na de definitieve aanwijzingen volgt binnen drie jaar per gebied een beheerplan, waarin is aangegeven met welke concrete maatregelen de instandhoudingsdoelstellingen behaald gaan worden.

Natura 2000 in de dierentuin

De subsidieregeling Draagvlak Natuur van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit was de basis voor een bijzonder project: Europa Natuurlijk. Daarin krijgen de bezoekers van vier grote Nederlandse dierentuinen uitgelegd dat niet alleen diersoorten bescherming behoeven, maar ook hun habitats: de Natura 2000-gebieden.

Via informatiepanelen, speurtochten, lespakketten en het trainen van veertientallen voorlichters, krijgt Natura 2000 nu ook aandacht bij een veel diverser publiek dan de bezoekers van het gemiddelde natuurgebied. De uitvoering van het project ligt primair bij de Amsterdamse dierentuin Artis, maar via een convenant wordt nauw samengewerkt met Blijdorp in Rotterdam, het Emmer Dierenpark en Burgers' Zoo in Arnhem. Het is nadrukkelijk de bedoeling het project verder in Nederland te verspreiden, en wellicht zelfs in Europa. In Artis krijgt Natura 2000 nu aandacht via een Informatiepaviljoen, een voorbeeldhabitat van inheemse dieren (in de vorm van een volière met vogelsoorten uit veenweidegebieden als het nabijgelegen Waterland), een speurroute langs diersoorten die van Natura 2000 profiteren, informatie bij deze diersoorten en allerlei informatieve en educatieve media als websites, lespakketten en rondleidingen.

Bij de opening op 29 juni van 'Europa Natuurlijk' knipte Secretaris-Generaal Chr. Kalden van het ministerie van LNV een lint door bij een observatiehut in de volière met inheemse vogels in Artis. Hij verving minister Veerman, die vanwege de kabinetscrisis op het laatste moment verhinderd was. Speciaal voor 'Veer'man was het lint gemaakt van veren van vogels uit heel Artis.

NAM mag gas winnen onder beschermde Waddenzee

Waddenzee Foto: Luc Hoogenstein

Vlak voor de zomer was het na jarenlange maatschappelijke en politieke discussie definitief: de Nederlandse Aardoliemaatschappij (NAM) mag naar gas boren onder de bodem van de Waddenzee. Maar daarvoor was wel een vergunning nodig voor de Natuurbeschermingswet.

Als er in een natuurgebied dat valt onder de Natuurbeschermingswet, een project staat gepland, moet daar een vergunning voor worden aangevraagd. Dat geldt bij kleine ingrepen maar ook bij grotere, politiek beladen en veel

afgelopen jaar voorbereid. Durenkamp vertelt dat de procedure ook deze keer begon met een vooroverleg tussen initiatiefnemer NAM en de vergunningverlener, in dit geval LNV. Durenkamp: "Dat vooroverleg is tegenwoordig nog

de initiatiefnemer zelf actie ondernemen en zelf aantonen dat het project of de ingreep geen schade toebrengt. In dit geval moest de NAM dus zelf een zogenaamde passende beoordeling maken. Er was immers gezien de natuurwaarden in het Natura-2000 gebied, en gezien de geplande activiteiten, een gereede kans dat er een negatief effect zou zijn op de natuur."

"... onder de nieuwe wet moet de initiatiefnemer zelf actie ondernemen en zelf aantonen dat het project of de ingreep geen schade toebrengt."

bediscussieerde projecten zoals het winnen van gas onder de Waddenzee. Hero Durenkamp van de directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft deze vergunning het

belangrijker dan vroeger. In dit overleg laat de initiatiefnemer horen wat hij van plan is. Voorheen gingen wij als LNV aan de slag om te kijken of er dan natuurwaarden in het geding zouden zijn. Maar onder de nieuwe wet moet

Redelijkerwijs geen twijfel

De passende beoordeling van de NAM is een beschrijving van de natuurwaarden in het projectgebied plus daarbij de mogelijke negatieve effecten van de gasboring op de beschreven plantensoorten en diersoorten. Het is vervolgens aan LNV om te beoordelen of dit rapport volledig is en of het klopt. "Samen met inhoudelijk deskundigen hebben we het document bestudeerd. Als wij in dit soort situaties hiaten ontdekken, dan

hebben we twee mogelijkheden. We kunnen de initiatiefnemer om aanvullende informatie vragen of wij gaan zelf informatie toevoegen. Vanwege de tijdsdruk hebben we, behalve bij één aspect, voor dat laatste gekozen. Op basis van alle kennis die er op deze manier is verzameld, is het aan LNV om conform de Europese regels, na te gaan of er 'wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn van het voorgestelde project'. Dat is de formulering waarop het Europese Hof - mocht het ooit zo ver komen - zal toetsen. We hebben dus op basis van de beschikbare wetenschappelijke kennis een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten."

Cumulatie

Een lastig punt in de passende beoordeling is de zogenaamde cumulatie, zeg maar de som van alle kleine en grote ingrepen in de Waddenzee. Eigenlijk moet de beoordeling plaats vinden in het licht van de vele andere grote en kleine ingrepen die plaatsvinden in de Waddenzee. Want er wordt niet alleen naar gas geboord, er vindt ook visserij plaats en recreatie en nog veel meer. Worden de negatieve effecten van de gaswinning misschien groter omdat er ook andere activiteiten plaatsvinden? Dat heet cumulatie en ook dat moet de initia-

tiefnemer in beeld brengen. Maar hoe ver ga je daar in? Moet je bijvoorbeeld in de effectenanalyse meenemen dat er op Texel mensen zitten te vissen? Nee, zegt Durenkamp. "Wij hebben aangegeven dat er bijvoorbeeld wel gekeken moet worden naar de cumulatieve effecten van de schelpenwinning in dat gebied in de Waddenzee en naar de cumulatieve effecten van baggerstort. Uit onderzoeken bleek overigens dat er geen cumulatieve effecten te verwachten zijn."

Alternatieven of compensatie

Maar wat nu als die aanvullende maatregelen onvoldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen? Dan is er volgens Durenkamp een aantal mogelijkheden. Natuurlijk kan de vergunning dan geweigerd worden. Er zijn immers negatieve effecten te verwachten. "De initiatiefnemer kan dan gaan zoeken naar alternatieven. Maar als die er niet zijn, dan kan LNV onderzoeken of er bij het initiatief sprake is van 'dwingende redenen van

"Eigenlijk moet de beoordeling plaats vinden in het licht van de vele andere grote en kleine ingrepen die plaatsvinden in de Waddenzee."

Bodemdaling en zandsuppletie

Uiteindelijk moet LNV beslissen om wel of niet de vergunning te verlenen. Meestal zal uit het onderzoek immers blijken dat er wel wat negatieve effecten te verwachten zijn. Dat kan betekenen dat LNV de vergunning niet verleent of dat LNV de vergunning onder voorwaarden verleent. LNV geeft dan voorschriften mee waar de aanvrager aan moet voldoen wil hij de vergunning krijgen. In het geval van de Waddenzee stelt LNV bijvoorbeeld eisen aan de verlichting van de boortorens. Sommige vogels zouden negatief beïnvloed kunnen worden door de felle verlichting en dus stelt LNV dat de lampen zoveel mogelijk uit moeten zijn en als ze uit veiligheidsoogpunt wel aan moeten zijn, ze dan alleen maar naar beneden schijnen. Ook stelt LNV aanvullende voorwaarden om de negatieve effecten van bodemdaling op te vangen. "Omdat er kans is op bodemdaling, met negatieve effecten op diverse planten- en diersoorten, moet de NAM zorgen voor voldoende zandsuppletie zodat er geen onaanvaardbare bodemdaling van de wadbodem ontstaat in de Waddenzee. Kortom, als de NAM zich aan een aantal van dit soort voorschriften houdt, mag het bedrijf gas gaan winnen. Wij gaan er als vergunningverlener van uit dat er geen negatieve effecten zullen optreden."

groot openbaar belang'. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft daar inmiddels al redelijk wat uitspraken over gedaan en het is dus voor ons goed te doen om na te gaan wanneer een project van groot openbaar belang is. Wel zal de initiatiefnemer dan gevallen van de verloren gegane natuur, elders moeten compenseren. Maar bij deze gaswinningen gaat er, zoals gezegd, geen natuur verloren als de NAM de voorschriften in acht neemt. Compensatie is hier dan ook niet aan de orde."

Beroep

Inmiddels heeft een aantal natuurbeschermingsorganisaties beroep aangetekend op de vergunning. Heeft dat nog kans van slagen? Durenkamp: "Dat is nog niet helemaal duidelijk. Ik weet wel dat de Waddenvereniging heeft besloten geen beroep aan te tekenen, omdat ze de vergunning goed in elkaar vindt steken. De Waddenvereniging schrijft dat 'Alle door ons gestelde voorwaarden om de schade aan de natuur te voorkomen zijn overgenomen'. Of de andere natuur- en milieuorganisaties kunnen aantonen dat er ondanks alle voorschriften en voorzorgen, toch natuur verloren zal gaan, zal uiteindelijk de rechter moeten bepalen."

Hero Durenkamp

Ondernemen aan de rand van

Vraag een willekeurige golf liefhebber naar de mooiste banen in Nederland en de kans is groot dat hij BurgGolf in het Limburgse Herkenbosch noemt. Idyllisch, zoals daar de greens en de fairways de natuurlijke glooiingen van het landschap volgen.

Ook als niet-golfer kun je veilig over het 65 hectare grote golfterrein wandelen via een netwerk van paden door de dennenbossen. Dat was één van de voorwaarden aan eigenaar en investeerder Michel Stassen om in 1991 de paardenwei en omringend naaldbosgebied, een familiebezit, om te mogen vormen en uit te breiden tot een golfbaan op commerciële basis. Het geheel ligt weliswaar niet in het Nationaal Park de Meinweg zelf, maar wel in de bossen die tot de bufferzone behoren en daarmee deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur. Om in die zone te kunnen ondernemen was toen al twaalf jaar plan- en besluitvorming nodig geweest, inclusief een gang naar de Raad van State.

Welke voordelen ziet u aan die natuurlijke omgeving?

“Het is prachtig. We proberen alles zo goed mogelijk in harmonie met de natuur te doen. Kijk, hier hebben we levende bosranden gecreëerd met struikheide waar we weer regelmatig hagedissen door zien ritselen. Aan veel bomen hangen nestkasten voor vleermuizen. Op een aantal plekken hebben we amfibievriendelijke vijvers aangelegd. Er is zelfs een dassenburcht, waar de baan en de wandelpaden met een grote boog omheen lopen. We hebben ook niets veranderd aan het natuurlijke reliëf.” Manager Maurice Hermans: “We hebben zelfs een speciaal natuurlijk beheersplan. Dat maakt ons trotse bezitter van het certificaat ‘Committed to Green’, waarmee golfbanen laten zien dat de sport hand in hand kan gaan met natuurbelangen.”

“ Het is prachtig. We proberen alles zo goed mogelijk in harmonie met de natuur te doen.”

En welke nadelen?

“Helaas zijn die er ook. Zo zijn we nu opnieuw alweer twaalf jaar bezig met een uitbreiding. Er ligt een optie op een aangrenzend stuk dennenbos van 30 hectare. Bij de gemeente en provincie is het plan goed ontvangen, maar de plaatselijke IVN-afdeling heeft het via de Raad van State op procedurele gronden tegen weten te houden.” Speciaal voor dit onderdeel hebben Stassen en zijn manager Hermans een deskundige bij het interview gehaald in de persoon van Harrie Sleutels van het bureau Taken Landschapsplanning. Sleutels: “Het is jammer dat de Raad van State het uitbreidingsplan heeft verworpen, terwijl het was onderbouwd met onderzoek waaruit bleek dat de wezenlijke kenmerken van het terrein niet werden aangetast. Ook de royale compensatie die de initiatiefnemer met de provincie als bevoegd gezag was overeengekomen, maakte helaas geen indruk.”

Waarom is uitbreiden nodig?

Maurice Hermans: “Er zijn nu 260.000 golfers in Nederland en dat aantal groeit nog steeds. De helft bestaat uit zogenoemde ‘vrije golfers’. Die hebben geen eigen baan, maar komen hier een dagje spelen. Als we hier een grote groep

Nationaal Park De Meinweg

“Misschien wel de mooiste golfbaan van Nederland”

vrije golfers hebben, wat regelmatig voorkomt, is er bijna geen plaats meer voor onze 800 eigen leden.” Een andere reden om uit te breiden is dat de golfshop en vooral het restaurant dan efficiënter kunnen draaien. Stassen: “Vergeet niet dat we bij dit bedrijf aan veertig mensen werk bieden.”

Hoe ziet u de toekomst?

Stassen: “De provincie heeft de bevoegdheid om de Ecologische Hoofdstructuur te begrenzen. De provincie Limburg streeft hierin maatwerk na en wil delen herbegrenzen. Ons plan is nu aangemerkt als pilot. De hoop op uitbreiding is dus nog niet verloren.”

Adder Foto: Bart Siebelink

Trots laten eigenaar Michel Stassen (voorgrond midden) en manager Maurice Hermans (links in buggy) de glooiende banen van BurgGolf zien.
Foto: Bart Siebelink

Waarom de Meinweg zo bijzonder is

De Meinweg ligt precies op de punt van Midden-Limburg die Duitsland insteekt. Het zijn de meest oostelijke 1802 hectare van de gemeente Roerdalen. Uniek voor Nederland zijn hier de terrassen. Deze hoogteverschillen zijn ontstaan door het wegzakken van delen van het Maasplateau. Het heide- en bosgebied wordt doorsneden door twee beken, de Roode Beek en de Boschbeek. Er liggen enkele vennen in het gebied, waarvan de Rolvennen, de Vossenkop en het Elfenmeer de belangrijkste zijn.

Zowel de heideterreinen als de vennen vertegenwoordigen bijzondere habitattypen. Door de grote variatie aan terreintypen heeft de Meinweg een zeer rijke broedvogelbevolking. Vanwege de nachtzwaluw, boomleeuwrik en roodborsttapuit is het gebied aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Enkele Habitatrichtlijnsoorten die er voorkomen zijn de beekprik, de kamsalamander en het drijvende waterweegbree. De Meinweg maakt deel uit van een groter landschappelijk geheel dat zich tot ver over de Duitse grens uitstrekt. Het is buiten de Veluwe de enige plaats in Nederland waar wilde zwijnen voorkomen. Het symbool van de Meinweg is de adder; een typische bewoner van de vochtige heide.

Beschermen om te mogen verjagen

Grootoorvleermuizen Foto: Jan Kluskens, IKL

Vleermuizen, steenmarters, roeken en zilvermeeuwen. Deze diersoorten hebben twee dingen gemeen: ze zijn bij de wet beschermd én ze veroorzaken regelmatig overlast. Vaak is daar wel iets aan te doen. Bij vleermuizen is voorlichting meestal genoeg, bij steenmarters zijn er een paar eenvoudige maatregelen die veelal helpen. Bij roeken ligt het al moeilijker, maar onder voorwaarde van een goed gemeentelijk roekenbeschermingsplan kan een provincie een ontheffing verlenen om de dieren te verjagen. Maar hoe een gemeente van die meeuwen af moet komen, daar is nog steeds geen goede oplossing voor gevonden.

"Overlast verhelpen komt ... grotendeels neer op voorlichten."

"Overlast door vleermuizen berust vooral op het onbehaaglijke gevoel dat ze mensen bezorgen", meent Jan Kluskens van de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL) in Limburg. De IKL heeft samen met gemeenten geregeld dat in heel Limburg mensen beschikbaar zijn die klachten over vleermuizen afhandelen. "In onze provincie heeft elke gemeente een ambtenaar die als meldpunt fungeert. Deze ambtenaar kan de overlast zelf verhelpen, of een

beroep doen op ons netwerk van vrijwilligers." Overlast verhelpen komt overigens grotendeels neer op voorlichten, weet Kluskens. "Als mensen ergens uitwerpselen en urinesporen tegenkomen en we treffen daar een kolonie aan, dan mogen we die dieren niet verjagen. We zorgen dat de uitvliegopening open blijft, maar kunnen wel de openingen naar binnen afsluiten. Als we mensen een folder over vleermuizen geven en wat meer vertellen over de dieren,

vinden de meeste mensen het geen probleem meer, en vaak willen ze de dieren juist graag houden!"

Steenmartercursus

De provincie Limburg is heel tevreden over de manier waarop de vleermuizenoverlast wordt aangepakt, en zou het systeem graag uitbreiden met de steenmarter. Die veroorzaken overlast omdat ze graag in spouwmuren, plafonds of kruipruimtes zitten, en daar 's nachts een stommelend geluid maken waardoor mensen denken dat er inbrekers zijn. Ook zijn er plaatsen waar steenmarters onder de motorkap van auto's kruipen en daar uit speelsheid

kabels doorknagen. Binnen de provincie is afgesproken dat alleen gemeenten een ontheffing kunnen krijgen voor de bestrijding van steenmarteroverlast.

Gerard Muskens, steenmarterdeskundige aan het Wageningse onderzoeksinstituut Alterra, geeft steenmartercursussen aan gemeente-ambtenaren. "Steenmarters zijn prachtige beestjes, en heel slim. Je moet echt iets over het dier weten voordat je wat doet, dus zo'n cursus is geen overbodige luxe. Zo moet je bijvoorbeeld toegangsgaten 's nachts dichtten, omdat hij overdag slaapt." In veel gevallen is de overlast te verhelpen, zegt Muskens, maar soms is het een kwestie van ermee leren leven. "Van een nest jonge steenmarters heb je bijvoorbeeld eigenlijk alleen de laatste twee weken last. Als daar iemand over klaagt, is het advies om het nog even twee weken uit te zitten."

Aanvliegroute

Ook vogels kunnen soms voor fikse overlast zorgen. In Oost-Nederland zijn er plekken waar mensen hun wasgoed niet meer buiten durven te hangen, omdat ze onder de aanvliegroute van een roekenkolonie wonen. Ook maken de vogels een hels kabaal. De minister van LNV heeft de klachten over deze vogels zo serieus genomen, dat 'belangrijke overlast door roeken' inmiddels in de Flora- en faunawet is opgenomen als grond voor ontheffing. In Gelderland heeft de provincie, die de ontheffingen aan gemeenten moet verlenen, een voorwaarde gesteld. Gemeenten moeten, eventueel samen met buurgemeenten en de Vogelbescherming, een roekenbeschermingsplan opstellen waarin ze laten zien op welke plaatsen ze de roek de ruimte willen geven om te broeden. Pas dan kunnen ze een ontheffing krijgen om de vogels op andere plekken te verjagen, maar dan wel buiten het broedseizoen. Robbert van der Steeg van de gemeente Brummen vertelt hoe zij dat hebben aangepakt. "Bij het dorpje Leuvenheim in onze gemeente zat een kolonie van zo'n 150 broedparen die de bewoners het leven zuur maakten. We hebben in het vroege voorjaar de oude nesten verwijderd en blikken met touwen eraan in de bomen gehangen. We hebben met de

bewoners afgesproken dat zij een paar keer per dag aan die blikken zouden rammelen. Op 15 maart, het wettelijke begin van het broedseizoen, moesten we daarmee stoppen. Tot die tijd hielp het prima, maar door het koude voorjaar begonnen sommige roeken later met broeden dan normaal, en daardoor zijn er toch nog 14 broedparen gekomen." Al met al een redelijk succesvolle methode. Er zijn wel meer methodes die succes lijken te hebben, maar Van der Steeg heeft zo zijn twijfels bij de effecten op de lange termijn: "Er zijn wel plekken waar we veel geld in gestoken hebben om de roeken weg te krijgen, maar een paar jaar later kunnen ze ineens weer terug zijn."

Het enige dat lijkt te helpen, is lijntjes spannen op plekken waar een meeuw zou willen broeden. Maar ja, Leiden zit vol met dat soort plekken, dus daar is geen beginnen aan. De meeuw voelt zich inmiddels aardig thuis tussen de mensen, misschien zou de mens ook maar aan de meeuw moeten wennen.

"Er zijn wel plekken waar we veel geld in gestoken hebben om de roeken weg te krijgen, maar een paar jaar later kunnen ze ineens weer terug zijn."

Moet de gemeente Leiden, die onlangs in Nova te zien was vanwege overlast door broedende zilvermeeuwen, dan ook aan een meeuwenbeschermingsplan? Het probleem is dat er voor het verjagen van meeuwen nog geen methodes zijn die echt werken. Ze wennen vrij snel aan bijvoorbeeld knallen of vliegers in de vorm van een roofvogel. Uit onderzoek blijkt ook dat het doden van de vogels niet werkt.

Roeken Foto: Bart Siebelink

De wet in het veld

Gastheer voor gasten van divers pluimage

Arend Spijker Foto: Vincent van den Hoogen

In onze serie over handhavers van de natuurwetgeving is na een AID-er, een provinciaal medewerker en een brigadier van politie, nu de beurt aan een handhaver in een natuurgebied. In Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug ligt de handhaving onder andere in handen van Arend Spijker, naast gastheer ook toezichthouder. Hij is dan ook 'Buitengewoon Opsporings Ambtenaar' (BOA).

Arend Spijker: "Ik moet eerlijk zeggen dat ik als toezichthouder niet alleen met natuurwetgeving te maken heb. Misschien wel zo'n 95 % van de overtredingen ligt op een ander vlak, vooral artikel 461, 'verboden toegang' zeg maar, of de wegenverkeerswet. Ik waarschuw of bekeur mensen met loslopende honden, atb-ers of ruiters die komen waar dat niet mag of auto's die rijden of stilstaan op verboden plaatsen.

kers vragen via hun bond kweekringen aan voor hun eigen dieren, en die ringen kun je alleen omdoen bij jonge vogels. Als je als kweker dus illegaal bij een nest met wilde jonge vogels zo'n ring omdoet en ze meeneemt net voor ze het nest verlaten, is het niet meer aan te tonen dat de dieren uit het wild komen. We konden via de bond de betreffende kweker achterhalen, maar die beweerde dat hij zijn bonte vliegenvanger-ringen was 'kwijtgeraakt'. Tja.

“Er ging bijna geen nacht voorbij of hij was ergens aan het stropen.”

Maar natuurlijk kom ik ook af en toe overtredingen tegen van de Flora- en faunawet. Soms zie ik zelf rare dingen, maar ik krijg ook regelmatig tips. Zo belde vorig jaar een recreant dat hij in het bos een mistnet had gezien, een bijna onzichtbaar net om vogels te vangen. De eigenaar van het net bleek op een camping in Holten te staan, waar hij levende dieren had en in de diepvries ook dode, om opgezet te worden. Bij een huiszoeking bij hem thuis trof de politie nog veel meer dieren aan, ook uilen en roofvogels. Het wrange was dat de man coördinator bleek te zijn van een vogelwerkgroep!

Laatst werd ik gewaarschuwd door iemand die vogels aan het ringen was voor onderzoek. Hij was een heel nest jonge bonte vliegenvangers tegengekomen met een kweekring. Volièrekwe-

Maar het ernstigste geval is wel een vuurwapengevaarlijke stroper die hier in de omgeving actief is. We troffen een keer netten aan, waar de politie bij is gaan posten. Hij is toen met geweld aangehouden en er werd huiszoeking verricht. Uit zijn dagboeken bleek dat er bijna geen nacht voorbij ging of hij was ergens wild, vissen of vogels aan het stropen. Hij is veroordeeld voor een economisch delict, maar ja, zo iemand krijgt hoogstens een paar maanden gevangenisstraf en daar lacht hij om. Hij heeft al gezegd dat hij daarna gewoon weer doorgaat en als hij dan weer opgepakt wordt, dat hij dan niet voor zichzelf instaat. Geen lekkere jongen, nee, die kom ik liever niet meer tegen.”

Afstemming Kaderrichtlijn Water en Natura 2000

De afstemming van de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) met die van Natura 2000 gaat verder vorm krijgen binnen de Regionale Bestuurlijke Overleggen (RBO's). Deze bestuurlijke overleggen zijn voor elk van de zeven (deel)stroomgebieden opgericht om de invoering van de Kaderrichtlijn in praktijk te brengen. In een RBO nemen de bestuurders van provincies, waterschappen, gemeenten en de betrokken ministeries deel.

Afstemming is nodig omdat de consequenties van beide wettelijke kaders in sommige gevallen strijdig kunnen zijn. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat met het omlaag brengen van het nutriëntengehalte in oppervlaktewater de situatie voor sommige vogelsoorten verslechterd. Maar vaker zal het gaan om een goede afstemming in de uitvoering van de twee richtlijnen, zodat er een optimaal resultaat komt. "Het afstemmen van

de KRW en Natura 2000 is sowieso erg gecompliceerd", weet senior beleidsmedewerker Ruud Stam van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. "Om te beginnen zijn de doelen wezenlijk verschillend opgesteld. Waar de KRW-doelen zijn geformuleerd in termen van een 'Goed Ecologisch (en chemisch) Potentieel', gaat het bij Natura 2000-gebieden om 'instandhoudingsdoelstellingen'. Het zijn allebei nieuwe beleidskaders en

de consequenties ervan zijn moeilijk te overzien. Vergelijk het maar met twee rijdende treinen die elkaar passeren op weg naar verschillende stations, maar die niet met dezelfde snelheid rijden. De enige manier om af te stemmen is elkaar via de raampjes dingen te overhandigen op momenten dat je elkaar passeert. Je zou de Regionale Bestuurlijke Overleggen kunnen zien als zo'n contactmoment."

Bermen maaien, wat kan er, wat mag er?

"In onze gemeente speelt momenteel het onderwerp maaien van bermen in het buitengebied. Ik kan hier weinig informatie over vinden. Wat kan, wat kan niet, zijn er voorbeelden van beleid, welke regelgeving is van toepassing?" Deze vraag bereikte de redactie vanuit de Friese gemeente Nijefurd. Het antwoord is te vinden in de brochure 'Buiten aan het werk'.

Deze brochure bevat voorin een stappenplan waarmee je werkzaamheden kunt toetsen aan de regelgeving.

Wat de gemeente Nijefurd als eerste zou moeten doen, is nagaan of het maaien van bermen in het buitenge-

bied überhaupt leidt tot het overtreden van de verbodsbepalingen zoals verwoord in de Flora- en faunawet. Eerst moet dus bekend zijn of er zich in de te maaien bermen beschermde soorten bevinden. Is dit het geval, dan kan er sprake zijn van overtreding. Dat verschilt per moment (broedtijd), maar ook per soort. Zo is een vogelnest met eieren kwetsbaarder dan een haas die bij eventueel gevaar kan vluchten. Bij overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten, volgt uit het stappenplan of er a) een ontheffing of b) vrijstelling of c) vrijstelling door middel van een gedragscode mogelijk is. Voor (broed)vogels wordt in beginsel geen ontheffing verleend, omdat het bijna altijd mogelijk is het maaien buiten de broedtijd te plannen. Ook een gedragscode dient hier rekening mee te houden, zoniet dan zal de minister deze niet goedkeuren. Overigens zijn periodiek terugkerende werkzaamheden als maaien bij uitstek werkzaamheden waarvoor het instrument vrijstelling door middel van een gedragscode bedoeld is. Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is de brochure "Buiten aan het werk" gemakkelijk te vinden bij de hulpmiddelen op de pagina "handreikingen en brochures".

Foto: Hans Dijkstra, bvBeeld

Nieuw op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving:

- **Informatie over gefaseerde aanwijzing Natura 2000 gebieden**
- **Brief aan de Tweede Kamer over bestaand gebruik**
- **Ter inzage leggingen van ingediende gedragscodes**

Doen&Laten, magazine over natuurwetgeving in de praktijk, is een uitgave van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Gratis aanmelden voor Doen&Laten en/of de e-mailnieuwsbrief over natuurwetgeving kan door een e-mail met adresgegevens te sturen naar doenlaten@minlnv.nl.

Contact: Ministerie van LNV, Directie Natuur, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag, T (070) 378 6868, www.minlnv.nl/natuurwetgeving

Redactie: Marie-Thérèse Lammers, Bregje Tettelaar, Edo Knegtering, Rachel van Rijckevorsel (allen LNV), Rob Janmaat (de Lynx)

Teksten: Marjel Neefjes, Geert van Duinhoven, Bart Siebelink
Fotografie: Hans Dijkstra, Geert van Duinhoven, Maurits Giesen, Luc Hoogenstein, Ed Klijnman, Vincent van den Hoogen, Jan Kluskens, Bart Siebelink en Ronald van Weeren

Productie: Communicatiebureau de Lynx

Inhoudelijk advies: Tauw

Vormgeving: Tremani

Drukwerk: Nivo

